

Atvinnuveganefnd Alþingis

Sent með tölvupósti

Reykjavík, 2. desember 2019

Efni: Umsögn frumvarp til laga um búvörulög og tollalög (úthlutun tollkvóta), 382. mál.
Tilv. 201912-0003

Bændasamtök Íslands fengu sent til umsagnar, frumvarp til laga um búvörulög og tollalög (úthlutun tollkvóta), 382. mál, með tölvupósti frá nefndasviði Alþingis þann 19. nóvember sl. Frestur til að skila umsögn var veittur til 2. desember.

Bændasamtökin hafa ítrekað bent á nauðsyn þess að skýra úthlutun á tollkvótum og fagna því að umgjörð og framkvæmd tollverndar skuli einfölduð og ákvarðanir í þeim málum verði framvegis gagnsæjar. Afar mikilvægt er að stjórnvöld móti langtímastefnu þegar kemur að tollvernd í landbúnaði. Þá benda Bændasamtökin á þingsályktun um aðgerðaáætlun um matvælaöryggi og vernd búfjárstofna nr. 40/149 sem samþykkt var á Alþingi 19. júní sl. Í 14. lið áætlunarinnar kemur fram að könnuð verði þróun tollverndar og greind staða íslensks landbúnaðar gagnvart breytingum í alþjóðlegu viðskiptaumhverfi og í 16. lið segir að tollskrá fyrir landbúnaðarvörur verði endurskoðuð. Samtökin leggja mikla áherslu á að þessum verkefnum verði lokið fyrir eða samhliða afgreiðslu frumvarpsins. Fyrir liggur að endurskoðun tollskrár skv. 16. lið er á lokastigi en breytingar hafa þó ekki verið kynntar eða tekið gildi. Vinna við könnun á þróun tollverndar samkvæmt 14. lið er mun skemur á veg komin og ekki sér fyrir endann á henni.

Þá gera Bændasamtökin eftirfarandi athugasemdir við frumvarpið eins og það liggur fyrir.

I

Framkvæmd tollverndar

Á meðal galla sem núgildandi fyrirkomulag hefur í för með sér eru takmarkaðir möguleikar til mats á raunverulegri birgðastöðu og skortur á gagnsæi þegar tollvernd hefur verið felld niður. Þegar frumvarpið birtist fyrst í samráðsgátt Stjórnarráðsins bentu samtökin á að skýra þurfi verklag og jafnframt að nauðsynlegt sé að stuðst sé við raungögn og nákvæmar tölur þegar teknar eru ákvarðanir. Þetta hefur jafnframt komið fram í eldri umsögnum um tengd mál. Niðurfelling tolla verður nauðsynlega að taka mið af raunverulegum skorti og tímabil

innflutnings þurfa að vera skýrt skilgreind. Samtökin telja að endurskoða þurfi tollvernd í landbúnaði heildstætt og afmarka með skýrum hætti til hvaða afurða tollverndin á að ná og enn fremur að gera kröfu til þess að hún skili árangri þar sem henni er beitt. Hún þarf að jafna samkeppnisstöðu með hliðsjón af þeim framleiðsluaðstæðum sem eru fyrir hendi. Ítrekuð er nauðsyn þess að yfirstandandi vinnu við könnun á þróun tollverndar ljúki áður en til breytinga kemur.

II

Úthlutun tollkvóta

Með frumvarpinu er lögð til ný leið við úthlutun tollkvóta. Bændasamtökin taka ekki afstöðu með eða á móti þeirri úthlutunarleið sem lögð er til í frumvarpinu en telja eðlilegt að tollkvótum verði úthlutað oftár á árinu eða allt að fjórum sinnum, í stað einu sinni, til þess að viðhalda jafnara flæði inn á íslenskan markað.

Þá segir í almennum athugasemdum í greinargerð með frumvarpinu að „þess sé vænst að þær breyttu aðferðir sem lagðar eru til leiði til þess að fyrirsjáanleiki aukist og fæðuöryggi sé tryggt þar sem innlend landbúnaðarframleiðsla gegnir lykilhlutverki“. Ekki hefur verið sýnt fram á hvernig breytingarnar komi til með að stuðla að auknu fæðuöryggi eða tengist því yfirleitt. Þá er tilgangur og markmið frumvarpsins fyrst og fremst að stuðla að aukinni samkeppni en ekki beinlínis að styðja eða skapa hvata til innlendrar matvælaframleiðslu sem frekar væri til þess fallið að stuðla að auknu fæðuöryggi.

Bændasamtökin leggjast gegn eindregið því að að opinn tollkvóti (400 tonn) á svínasíðum verði festur í lög. Sú tala sem miðað er við í frumvarpinu byggir á ófullnægjandi gögnum. Það var ekki fyrr en sl. haust sem tekið var upp sérstakt tollskrárnúmer fyrir svínasíður og þar með einhverjar forsendur til að meta umfang raunverulegs innflutnings á þeim. Þeir þættir sem gætu auk þess haft veruleg áhrif eru innflutningur á hráu kjöti sem hefst næstu áramót, breytt fyrirkomulag við úthlutun tollkvóta, sbr. ofangreint, auk tollasamnings við ESB. Tollkvótar skv. fyrrgreindum samningi eru enn að koma til framkvæmda og munu hækka allt þar til 1. janúar 2021. Ekki er dregið í efa að verulegt magn af svínasíðum á opnum tollkvótum hefur verið flutt inn síðustu ár, ekki síst vegna uppgangs í ferðaþjónustu. Ekki eru þó til nein gögn sem sýna hvað sá innflutningur var raunverulega mikill, svo sem að framan greinir. Þá stöðu er ekki hægt að tryggja til framtíðar en samdrætti er spáð í ferðaþjónustunni á næsta ári. Því er

óábyrgt að festa magnið í lög ef það er ekki meiningin að svipta innlendu framleiðsluna tollvernd.

Þegar frumvarpið birtist fyrst í samráðsgátt Stjórnarráðsins var þar að finna ákvæði 65. gr. C sem veitti ráðherra heimild til að opna tollkvóta vegna uppskerubrests og annarra náttúrulegra áfalla. Hún hefur verið felld út í frumvarpinu eins og það liggur fyrir. Bændasamtökin telja mikilvægt að einhver sveigjanleiki sé fyrir hendi í lögunum án þess að setja þurfi bráðabirgðalög í hvert sinn til að bregðast við aðstæðum sem komið geta upp. Sú heimild er fyrst og fremst ætluð sem neyðarráðstöfun sem eingöngu má beita þegar Alþingi er ekki að störfum. Heimild til setningar bráðabirgðalaga hefur aðeins verið nýtt fimm sinnum það sem af er þessari öld, síðast fyrir rúmum 11 árum í kjölfar jarðskjálftanna á Suðurlandi árið 2008. Það eru ekki hagsmunir innlendra framleiðenda að innflutningur sé tollaður á vöru sem er raunverulega ekki til í landinu eða ef uppskera bregst af óviðráðanlegum ástæðum. Úrlausnarefnið er fyrst og fremst að útfæra fyrirkomulag til að halda betur utan um innlent framleiðslumagn svo að hægt sé að taka rökstuddar ákvarðanir útfrá því.

III

Aukinn ábati til neytenda

Tilgangur og markmið frumvarpsins er m.a. sagður eiga að stuðla að auknum ábata neytenda og aukinni samkeppni á markaði með landbúnaðarvörur. Þá er gengið út frá því að sú verðlækkun á tollkvótum sem frumvarpinu er ætlað að ná fram gangi beint til neytenda. Í almennum athugasemdum í greinargerð segir að ætlunin sé að bæta hag neytenda með því að þeim bjóðist lægra verð vegna lægri tolla á tiltekna vörur.

Það er staðreynd að neytendur hafa ekki alltaf notið tollalækkana. Þar fyrir utan er mikilvægt að tollvernd hafi það að markmiði að þjóna hagsmunum hvoru tveggja neytenda og framleiðenda, til lengri tíma. Ef framleiðsla leggst niður á ákveðnum tegundum hérlendis og einungis er um innfluttar vörur að ræða á markaði er ljóst að val neytenda skerðist. Reynslan sýnir okkur einnig að verð á innfluttum afurðum er ekki alltaf lægra í þeim tilvikum sem innlendar framleiðslu nýtur ekki við í samkeppni við innfluttar vörur. Það er ljóst að neytendur tapa á einokun þegar litið er til lengri tíma. Eins og fram kemur í umsögn Sambands garðyrkjubænda er fjöldi ræktaðra tegunda í garðyrkju hér á landi beinlínis í hættu að leggjast

af. Þá er vandséð að aukinn innflutningur stuðli að því að fæðuöryggi sé tryggt þar sem innlend framleiðsla gegnir vissulega lykilhlutverki, sbr. fyrri umfjöllun.

IV

Tollaeftirlit

Til viðbótar því sem fram hefur komið telja Bændasamtökin nauðsynlegt að bæta framkvæmd tollaeftirlits og umgjörðina sem um það gildir en dæmi eru um verulega ágalla á því sviði. Eftirlit með innflutningi þarf að bæta og raunveruleg vöruskoðun þarf að fara fram samhliða skjalaskoðun. Þetta hafa samtökin ítrekað bent á í umsögnum um tengd mál.

Samband garðyrkjubænda hefur lagt fram ítarlega og vel rökstudda umsögn um frumvarpið þar sem gerðar eru athugasemdir við þau tímabil sem fyrirhugað er að engir eða lágir tollar gildi hvað varðar innflutning á garðyrkjuafurðum. Bændasamtökin taka undir umsögnina.

Að öðru leiti ítreka samtökin þá afstöðu sína að endurskoða þurfi tollvernd í landbúnaði heildstætt og afmarka með skýrum hætti til hvaða afurða tollverndin á að ná og enn fremur að gerð sé krafa til þess að hún skili árangri þar sem henni er beitt. Hún þarf að jafna samkeppnisstöðu með hliðsjón af þeim framleiðsluaðstæðum sem eru fyrir hendi hverju sinni. Fyrir liggur að landbúnaðarframleiðsla nýtur opinbers stuðning um allan heim og þar að auki tollverndar með mismunandi hætti. Tollverndin er þýðingarmikill þáttur af stuðningi við landbúnað. Vissulega hefur hún ólíkt vægi eftir einstökum búgreinum en engin þeirra starfar í tómarúmi. Falli tollvernd niður á einni þeirra og hún leggist þar með af eða dragist stórlega saman hefur það óhjákvæmilega áhrif á hinar. Sé stjórnvöldum alvara með að búa landbúnaðinum sanngjörn starfsskilyrði þá verður að útfæra starfsskilyrði landbúnaðarins sem heild, bæði með beinum stuðningi og tollvernd. Bændasamtökin eru ávallt tilbúin í samtal um slíkt.

Virðingarfyllst

f.h. Bændasamtaka Íslands

Guðrún Vaka Steingrimsdóttir